

המשק הישראלי 1950-2006

המשק לטווח ארוך – החיסכון בהשוואה לעלות ההשקעות החדשות במדינה, גיוס מימון מחו"ל והיחס בין החוב לחו"ל לתוצר.

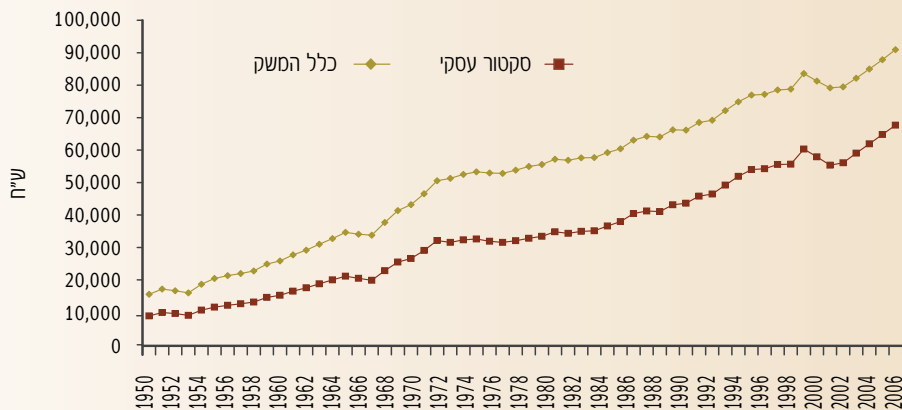
הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עורכת את החשבונות הלאומיים של ישראל החל מהשנים הראשונות להקמת המדינה. מחשבונות אלה ניתן ללמוד על המצב הכלכלי במשק ועל ההתפתחות הכלכלית במהלך השנים. האינדיקטור המרכזי לפעילות הכלכלית הוא התוצר המקומי הגולמי – סיכום הערך המוסף שנוצר על ידי כל גורמי הייצור שפועלים במדינה. בהשוואות בין תקופות שונות נבדקת הצמיחה – השינוי בתוצר במחירים קבועים. בעלון מוצגים המקורות, מייצור מקומי ומייבוא, שעומדים לרשות המדינה, והשימוש שנעשה בהם – לצריכה, להשקעות חדשות שיגדילו את כושר הייצור בעתיד או ליצוא שיכסה את ההוצאות על יבוא. כמו כן, מוצגים הרכב ההכנסות במדינה ורווחיות הפעילות הכלכלית, היקף הסיוע מחו"ל ושיעור המס במדינה. נבחנים גם אינדיקטורים למצב

א. ההתפתחות הכלכלית – אינדיקטורים נבחרים

התוצר

בשנים 1950-2006 עלה התוצר המקומי הגולמי בישראל, במחירים קבועים, ב-5%-6% בממוצע לשנה, והתוצר לנפש עלה ב-3% בממוצע לשנה, כך שבשנת 2006 היה התוצר לנפש גדול פי שישה מהתוצר לנפש בשנת 1950. גידול התוצר לנפש היה גבוה במיוחד עד 1972 (5%-6% בממוצע לשנה). בשנים 1973-1984 צומצם גידול התוצר לנפש

1. תוצר מקומי גולמי לנפש, במחירי 2005

– 12% בממוצע לשנה. בשנים 1966-1972 הואט גידול פריון העבודה ל-5%-6% בממוצע לשנה. בשנים 1973-1999 היה הגידול בפריון נמוך יחסית (בין 0% ל-2% בממוצע לשנה). ב-2000 היה הגידול 7%. ב-2001-2002 היה הפריון שלילי, וב-2003-2006 התייצב הגידול בפריון בשיעור של 4%-5% בממוצע לשנה.

מחירי התוצר בארץ עלו ברוב השנים בשיעור גבוה משיעור האינפלציה בעולם. משנות ה-70 הואצה עליית מחירי התוצר ובשנות ה-80 הגיעה לשיא – קרוב ל-400% לשנה. בשנת 1985 הופעלה תכנית החירום לייצוב המשק, שכללה בין השאר פיחות חד-פעמי בשילוב הסכם בין ההסתדרות לממשלה ולמעסיקים על ויתור על תוספת יוקר והפעלת פיקוח על המחירים. בעקבות התכנית נבלמה האינפלציה ועליית מחירי התוצר צומצמה ל-20% בשנה. בשנות ה-90 הייתה ירידה נוספת באינפלציה – קצב הגידול במחירי התוצר המקומי ירד בהדרגה ל-6% ב-1999. בשנים 2000-2006 המשיך קצב גידול מחירי התוצר לרדת, ובשנים 2003-2004 אף היה שלילי. ב-2006 הסתכמה עליית מחירי התוצר ב-2.2%.

המקורות והשימושים בהם

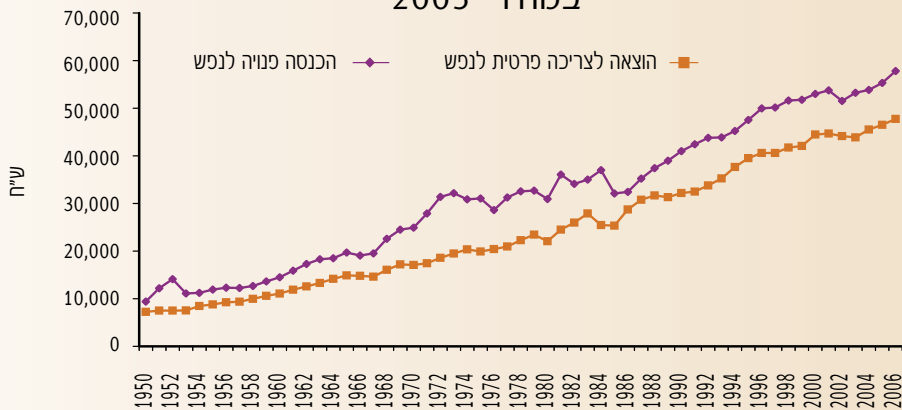
בד בבד עם הגידול בתוצר גדל יבוא הסחורות והשירותים במחירים קבועים ב-7% בממוצע לשנה, כך שכלל המקורות – שעמדו לרשות המדינה ב-2006 – מייצור מקומי ומיבוא – היה גדול פי 35 מהמקורות בשנת 1950.

לכ-1% בממוצע לשנה. בשנים 1985-1996 שוב הואץ הגידול בתוצר לנפש והגיע ל-2%-3% בממוצע לשנה, ואילו בשנים 1997-1999 הוא הואט ל-1% בממוצע לשנה. בשנת 2000, שהייתה שנת צמיחה מהירה במיוחד בענפי הטכנולוגיה העילית, היה גידול חד יחסית של 6%, שנבלם עם פרוץ האינטיפאדה השנייה, ברבע האחרון של השנה. בשנים 2001-2003, שבהן נמשכה האינטיפאדה, היה הגידול בתוצר לנפש שלילי – 2% בממוצע לשנה, ואילו השנים 2004-2006 אופיינו בצמיחה מהירה ויציבה של התוצר לנפש בשיעור של 3%-4% בממוצע לשנה, צמיחה שנבעה בעיקר מהאצה בסחר הלאומי ומהשקט הביטחוני היחסי.

בשנת 2006 הסתכם התוצר המקומי הגולמי לנפש בכ-90 אלף ש"ח (20.1 אלף דולר) והיה דומה לזה של מדינות מתועשות כמו ספרד, איטליה וניו זילנד. בשנה זו הגיע התוצר בישראל לכ-64% מהתוצר בארצות הברית, לעומת 30% בשנים הראשונות לאחר קום המדינה. השוואה זאת נערכה במונחי כוח קנייה – דהיינו, הובאו בחשבון הבדלים ברמות המחירים בין המדינות השונות.

במקביל להתרחבות הפעילות חל מעבר לייצור מוצרים ושירותים בטכנולוגיה גבוהה, וחלקם של ענפי השירותים העסקיים והפיננסיים, ענף התקשורת ותעשיית החשמל והאלקטרוניקה בתוצר עלה והגיע ל-35% ב-2006. **פריון העבודה** גדל במהלך השנים ב-5% בממוצע לשנה. במיוחד עלה הפריון בשנים הראשונות לאחר קום המדינה

2. הכנסה פרטית פנויה לנפש והוצאה לצריכה פרטית לנפש, במחירי 2005

הואט הגידול בהדרגה עד 2% לשנה בשנות ה-80. בתחילת שנות ה-90, עם הגעת זרם העלייה הגדול מברית המועצות לשעבר, הואץ הגידול בהוצאה לצריכה הציבורית האזרחית. בשנים האחרונות הואט הגידול והסתכם בפחות מ-1%.

בהשפעת האירועים הביטחוניים, חלו שינויים ניכרים בהוצאות **לצריכה הביטחונית**. בחצי היובל הראשון לאחר הקמת המדינה היו הוצאות הביטחון בדרך כלל במגמת עלייה, והן הגיעו לשיא בשנים 1973-1975. בשנים שלאחר מכן הן הצטמצמו. הגידול הממוצע **בצריכה הביטחונית לנפש** בכל התקופה 1950-2006 מסתכם ב-2% בממוצע לשנה.

עם פיתוח השירותים הציבוריים עלה נטל המס – משיעור מס של כ-20% מהתוצר בשנים הראשונות שלאחר קום המדינה עלה השיעור ל-38% ב-2006, רמה דומה לזו שבארצות מפותחות כמו קנדה וגרמניה, אך נמוכה מזו שבמדינות סקנדינביה (כ-50%). מצד שני, גדל היקף ההעברות והקצבאות ששולמו למשקי הבית מ-2%-3% מהתוצר בשנים הראשונות לאחר קום המדינה ל-10%-12% ב-20 השנים האחרונות.

החוב הממשלתי עלה מ-52% מהתוצר בשנים הראשונות לאחר קום המדינה לכמעט פי שלושה מהתוצר בשנים 1978-1984. בשנים 1990-1998 ירד גודל החוב הממשלתי לפי 1.3 מהתוצר, ובשנים 2006-1999 הוא ירד ל-94% מהתוצר.

ההשקעות בנכסים קבועים

ההשקעות בנכסים קבועים – במכונות וציוד, בבניינים ועבודות בנייה אחרות ובכלי תחבורה – עלו במהלך השנים ב-4%-5% בממוצע לשנה. בשנים הראשונות שלאחר קום המדינה הוקדשו מאמצים רבים לבנייה למגורים, שהיוותה אז חלק נכבד (48%) מכלל ההשקעות בנכסים קבועים. לעומת זאת, בשנים האחרונות, ההשקעות בבנייה למגורים מהוות 27% מההשקעות בלבד, והשאר (73%) מופנה לענפי המשק – לבניינים שאינם למגורים, לעבודות תשתית, למכונות וציוד ולכלי תחבורה.

ב. ההתפתחות הכלכלית בתקופות השונות

1965-1950: עלייה וצמיחה מהירה

בעשור הראשון ובמחצית הראשונה של העשור השני לאחר הקמת המדינה צמח המשק הישראלי בקצב

עם התרחבות המקורות השתנה הרכב השימושים בהם – ניתן היה לעלות את רמת החיים ועם זאת גם להפנות חלק גדול יותר מהמקורות לשימושים אחרים. כך, חלקן של הצריכה הפרטית והצריכה הציבורית הצטמצמו מ-70% מהמקורות בשנים הראשונות שלאחר קום המדינה ל-56% ב-2006. כמו כן, הצטמצם החלק שהוקדש להשקעות. בשנים הראשונות, שבהן היה צורך בעיקר בהקמת מלאי הון חדש ולא רק בחידוש מלאי ההון הקיים, הופנו כשליש מהמקורות להשקעות, ואילו בשנת 2006 – 12%. לעומת זאת, התרחב מאוד חלקו של היצוא במקורות – מ-3% ב-1950 ל-31% ב-2006. התרחבות היצוא אפשרה לצמצם את עודף היבוא (26% מהתוצר המקומי ב-1950) ולהפכו לעודף יצוא של 1% מהתוצר ב-2006.

ההוצאה לצריכה פרטית

הצריכה הפרטית לנפש עלתה במהלך השנים 1950-2006 ב-3.4% בממוצע לשנה, וב-2006 היא הייתה גדולה פי 6.6 מאשר בשנת 1950. עד שנת 1972 הייתה העלייה בצריכה הפרטית לנפש נמוכה בדרך כלל מהעלייה בתוצר, ואילו בשנים 1973-2002 היא עלתה ב-1%-2% יותר מהתוצר. בשנים 2003-2006 הייתה העלייה בצריכה הפרטית לנפש נמוכה בכ-1% מעליית התוצר לנפש.

עם העלייה ברמת החיים השתנה הרכב הצריכה הפרטית – פחת חלקה של ההוצאה לצריכת מוצרי היסוד: חלקה של ההוצאה על מזון, משקאות וטבק פחת מ-34% בשנת 1950 ל-18% בשנת 2006, וחלקה של ההוצאה על הלבשה, הנעלה וחפצים אישיים פחת מ-12% ל-5%, בהתאמה. לעומת זאת, עלה חלקה של ההוצאה על דיור, חשמל ודלק, חלקה של ההוצאה על שירותים שונים (חינוך, בריאות, תרבות, בידור וספורט, עזרה לבית וכד') וחלקה של ההוצאה על נסיעות לחו"ל.

ההוצאה לצריכה ציבורית, המיסוי והחוב הממשלתי

ההוצאה **לצריכה הציבורית האזרחית** – על שירותי חינוך, בריאות, רווחה וכד' – עלתה במשך השנים 1950-2006 ב-5% בממוצע לשנה, וההוצאה לצריכה ציבורית אזרחית לנפש עלתה בקרוב ל-2% בממוצע לשנה. עלייה גבוהה במיוחד בהוצאה לצריכה ציבורית (כ-10% בממוצע לשנה) הייתה בשנים הראשונות, שבהן הוקמו השירותים הציבוריים בארץ. לאחר מכן

מהיר יחסית למרבית המדינות המפותחות – התוצר גדל ב-11% בממוצע לשנה. תרמו לכך הבסיס הנמוך של התוצר בתחילת התקופה (כאשר שינויים מוחלטים קטנים מתבטאים בגידול יחסי גבוה) והעלייה ההמונית שהביאה לגידול באוכלוסייה ובמועסקים (האוכלוסייה הוכפלה בארבע השנים הראשונות של התקופה, ואחר כך המשיכה האוכלוסייה להתרחב בקצב מהיר של 4% בממוצע לשנה).

כמו כן, תרם לכך הגידול במלאי ההון במדינה, הודות ליבוא מוגבר של מוצרי השקעה, שמומן על ידי הלוואות ומענקים מחו"ל. סיבות נוספות לגידול בתוצר היו פיתוח המגזר העסקי והמעבר למבנה משק מודרני, שהתבטא בהצטמצמות חלקו של ענף החקלאות ובגידול חלקם של ענפי השירותים העסקיים והפיננסיים, התחבורה, המים והחשמל.

הגידול **בתוצר לנפש** היה אף הוא גבוה יחסית – 5%-6% בממוצע לשנה. בהשוואה למדינות אחרות בלט הגידול בתוצר לנפש במהלך התקופה: בשנת 1953 היה התוצר לנפש בישראל במונחי שווי כוח הקנייה חמישית מהתוצר לנפש בארצות הברית, ואילו בשנת 1965 – מחצית ממנו. בכל התקופה בלט הגידול ביצוא – **יצוא הסחורות והשירותים**, במחירים קבועים, גדל ב-20% בממוצע לשנה. בשנת 1965 היווה היצוא 15% מהתוצר המקומי הגולמי – יותר מפי שלושה מחלקו בשנת 1950.

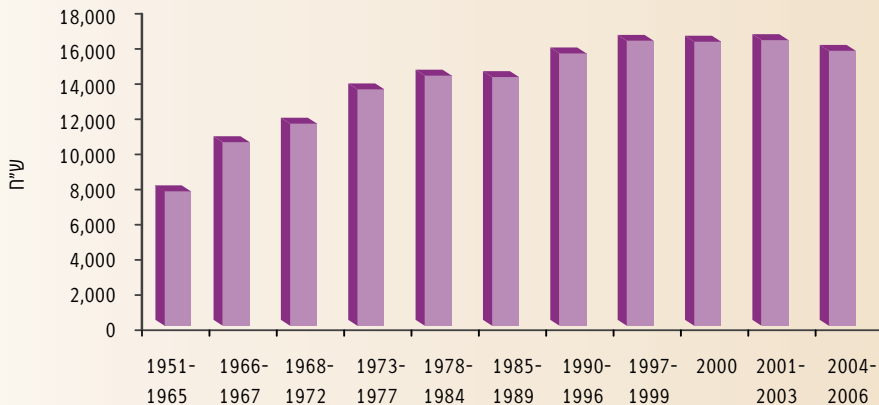
יבוא הסחורות והשירותים, במחירים קבועים, עלה בשנים לשנה, בדומה לגידול בצריכה האזרחית. כדי לממן את השירותים הציבוריים הועלה **נטל המס** ל-28% מהתוצר בסוף התקופה, לעומת 15% בתחילתה. הגידול בהעברות למשקי הבית מהארץ ומחו"ל קיזז רק בחלקו את הגידול בשיעור המס, כך שההכנסה הפרטית הפנויה

התקופה גבוה מהיקף היצוא, כך שלמרות העלייה הגבוהה ביצוא גדל עודף היבוא שמומן על ידי הלוואות ומענקים. המקורות שימשו להגדלת **ההוצאה לצריכה פרטית** – היא גדלה ב-10% בממוצע לשנה, וההוצאה לצריכה פרטית לנפש גדלה ב-5% בממוצע לשנה.

עם העלייה ברמת החיים השתנה הרכב ההוצאה לצריכה: חלק גדול יחסית מההוצאות הופנה לשירותי תרבות, חינוך ובריאות פרטיים, לשיפור תנאי הדיור ולתוספת מוצרים בני קיימה. הוצאות אלה לנפש גדלו בקצב ממוצע של 8.2% בממוצע לשנה. במקביל, הצטמצם חלקה של ההוצאה שהופנה לצרכים בסיסיים כמו מזון.

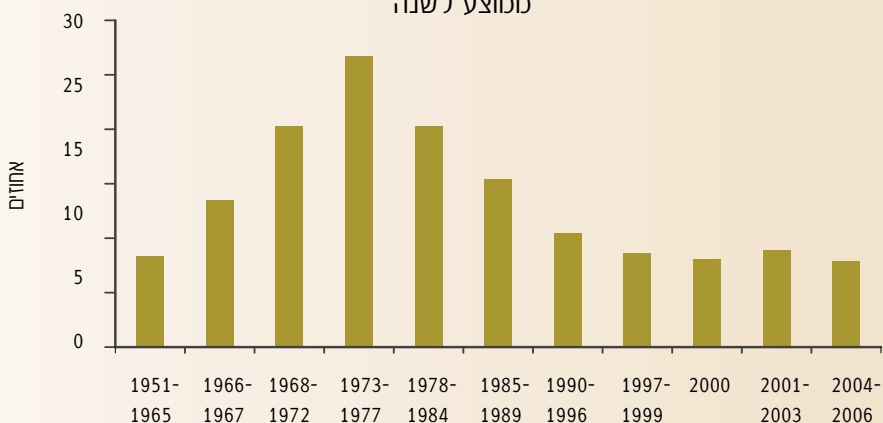
3. ההוצאה לצריכה ציבורית אזרחית לנפש, במחירי 2005

ממוצע לשנה

4. ההוצאה לצריכה ביטחונית כאחוז מהתוצר המקומי הגולמי

ממוצע לשנה

לעומת זאת, היה גידול גבוה יחסית של 21% בהוצאה לצריכה ציבורית, ששיקף בעיקר עלייה בהוצאות הביטחון בעקבות מלחמת ששת הימים.

הגידול **ביצוא סחורות ושירותים** הואט אך נשאר גבוה יחסית – 9% בממוצע לשנה. בנוסף, הואט קצב הגידול **ביבוא הסחורות והשירותים** ל-4%-5%, כך שהגירעון בחשבון הסחורות והשירותים הצטמצם ל-14% מהתוצר, לעומת 18% ב-1965.

החיסכון הלאומי הנקי צומצם באופן חד ל-3%-4% מההכנסה הלאומית הפנויה, לעומת 9% ברוב השנים הקודמות. צמצום החיסכון הושפע מעלייה בולטת בגירעון המגזר הממשלתי, הקשורה לעלייה בצריכה הביטחונית ולגידול בהעברות למשקי הבית. החיסכון הפרטי נשאר ברמה דומה לזו שבשנים קודמות – 14% מההכנסה הלאומית הפנויה, ו-15% מההכנסה הפרטית הפנויה.

1968-1972: לאחר מלחמת ששת הימים: פתיחת סחר עם השטחים ושילוב עבודה מהשטחים

השנים 1968-1972, לאחר מלחמת ששת הימים, אופיינו בעלייה גבוהה בתוצר – כלל התוצר עלה ב-12% בממוצע לשנה והתוצר העסקי – ב-14%. התפתחות זו הושפעה מפתיחת הסחר עם יו"ש ועזה ומתוספת כוח אדם רב עם שילוב עובדים מיו"ש ועזה.

מקורות שעמדו לרשות המשק (מייצור מקומי ומיבוא)

לנפש עלתה ב-5% בממוצע לשנה – שיעור נמוך מהגידול בתוצר לנפש.

החיסכון הלאומי הנקי היה ברוב השנים 9% מההכנסה הלאומית הפנויה. **חיסכון המגזר הפרטי** הגיע ל-11% מההכנסה הלאומית הפנויה, ול-15% מההכנסה הפרטית הפנויה ואילו במגזר הממשלתי היה בתקופה זו בדרך כלל חיסכון שלילי.

1966 ו-1967: מיתון

השנים 1966 ו-1967 היו שנות מיתון ובהן גדל התוצר ב-1%-2% בשנה בלבד. **התוצר העסקי** לא גדל כלל בשנים אלו, **תשומת העבודה** צומצמה והיה גידול רב באבטלה. עם הצמצום בתשומת העבודה במגזר העסקי גדל **פריון העבודה**. המיתון הורגש במיוחד **בהשקעות בנכסים קבועים**: היה צמצום חד של 26% בהשקעות בבנייה למגורים ובמיוחד בבנייה הציבורית למגורים. ההשקעות בענפי המשק צומצמו ב-15% לשנה – צמצום שהקיף את כל סעיפי ההשקעה: בניינים, עבודות תשתית, מכונות וציוד וכלי תחבורה.

כמו כן, הייתה בשנים אלה האטה ניכרת בגידול **ההוצאה לצריכה פרטית** (2% בממוצע לשנה). ההוצאה לצריכה פרטית לנפש הצטמצמה בכ-1% וההוצאה על מוצרים בני קיימה – ב-15%-16%. בנוסף לכך, נרשמה ירידה בולטת בהוצאות על הלבשה והנעלה.

עלתה ב-2%-3% בממוצע לשנה. בשנים אלה גדלו במיוחד הוצאות משקי הבית על נסיעות לחו"ל, על הלבשה, הנעלה וחפצים אישיים שונים וכן גדלו ההוצאות על דיור. כמו כן, היה גידול גבוה יחסית **בהוצאה לצריכה ציבורית** (5%-6% בממוצע לשנה) ששיקף גם גידול בהוצאות לביטחון בעקבות מלחמת יום הכיפורים. קצב הגידול **ביצוא הסחורות והשירותים** הואט בשנים אלה ל-7%-8% בממוצע לשנה. במיוחד עלו ההכנסות מתיירות.

שיעור המס עלה בתקופה זו ל-39% מהתוצר לעומת 33% בממוצע בתקופה הקודמת. במקביל עלו ההעברות למשקי הבית, אך עלייה זו קוזזה על ידי צמצום בהעברות פרטיות מחו"ל, כך שההכנסה הפרטית הפנויה לנפש נותרה ללא שינוי.

החיסכון הלאומי הנקי ירד ל-7% מההכנסה הלאומית הפנויה. הצמצום בחיסכון שיקף ירידה בחיסכון הפרטי מהרמה הגבוהה בתקופה הקודמת. גירעון הממשלה עלה בשלוש השנים הראשונות של התקופה, עם גידול הוצאות הביטחון, ובשנתיים האחרונות היה נמוך יחסית.

1978-1984: שנות אינפלציה גבוהה, גידול בגירעון מאזן התשלומים

בשנים 1978-1984 הוצאה **האינפלציה** והגיעה לקרוב ל-400% לשנה לקראת סוף התקופה, וגידול **התוצר** הואט מ-4%-5% ב-1978-1981 ל-1%-3% ב-1982-1984. בתקופה זו נמשכה התרחבות גבוהה יחסית בענף השירותים הפיננסיים, וגם חלקם של השירותים הציבוריים בתוצר גדל. לעומת זאת, ירד חלקה של התעשייה, וחלקו של ענף החקלאות בתוצר הצטמצם מאוד. פרוץ העבודה נשאר בשנים אלה כמעט ללא שינוי.

הגידול האיטי בתוצר שיקף האטה בולטת בגידול היצוא בשנים אלה (4%-5% בממוצע לשנה) – יצוא היהלומים הצטמצם, וקצב הגידול ביצוא הסחורות והשירותים האחרים הואט.

כמו כן, היה גידול מתון יחסית **בהשקעות בנכסים קבועים** (2%-3% בממוצע לשנה). ההשקעות בבנייה למגורים עלו ב-1% בממוצע לשנה, וההשקעות בענפי המשק השונים עלו ב-4%, בשל גידול גבוה בהשקעות בכלי רכב, מכונות וציוד מיבוא.

ההוצאה לצריכה ציבורית עלתה ב-1% בממוצע לשנה,

הייתה עלייה בולטת (13% בממוצע לשנה). התוספת למקורות הפונתה בעיקר להשקעה בנכסים קבועים ולהרחבת מלאי ההון בענפי המשק, במקביל לגידול בכוח האדם.

הגידול **ביצוא סחורות ושירותים** היה אף הוא גבוה (16% לשנה) ושיקף בין השאר עלייה בולטת בהכנסות מתיירות ומפתיחת הסחר עם יו"ש ועזה. היצוא לאזורים אלה עלה במהירות והגיע ב-1972 ל-8% מיצוא הסחורות והשירותים.

ההוצאה לצריכה פרטית לנפש עלתה בתקופה זו ב-5%, בממוצע לשנה. בנוסף, נמשך באופן בולט יותר המעבר מהוצאות על מוצרים בסיסיים להוצאות על "מותרות", כמו שירותי בריאות, חינוך ותרבות פרטיים ושיפור תנאי הדיור. במיוחד עלתה ההוצאה למוצרים בני קיימה – ציוד וריהוט למשק הבית וכלי רכב אישיים. ההוצאה למוצרים בני קיימה לנפש עלתה ב-17% בממוצע לשנה.

חלק נכבד מהתוספת למקורות הפונתה **להוצאה לצריכה ציבורית**, ובמיוחד לצריכה ביטחונית שעלתה בשנים אלה ב-12% לשנה. ההוצאה לשירותים אזרחיים – חינוך, בריאות, רווחה וכד' – עלתה ב-7% בממוצע לשנה.

1973-1977: מלחמת יום הכיפורים ומשבר הנפט, תחילת אינפלציה גבוהה

בשנים 1973-1977 הואט קצב הגידול **בתוצר המקומי הגולמי** ל-4% בממוצע לשנה והייתה התגברות של אינפלציה – שיעור עליית **מחירי התוצר** הגיע בסוף התקופה ל-44% לשנה. התפתחות זו הושפעה מהירידה בתפוקה במלחמת יום הכיפורים ואחריה, וכן מעליית מחירי חומרי גלם בעקבות משבר הנפט.

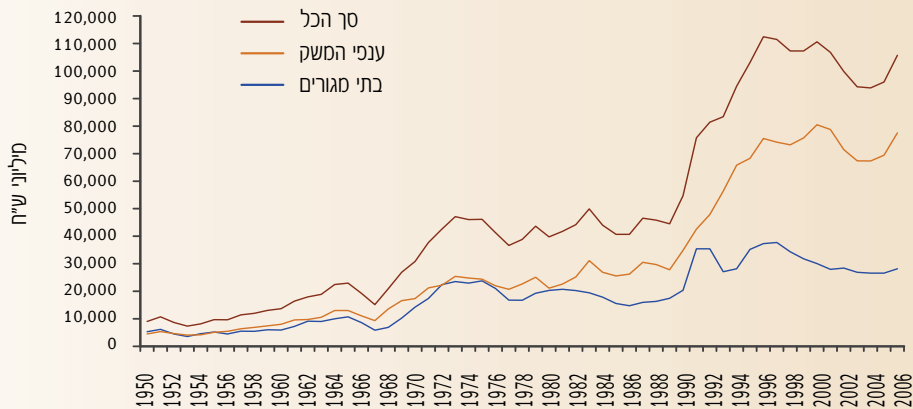
גידול התוצר בשנים אלה שיקף בעיקר גידול בתוצר שירותים ציבוריים וקהילתיים (6%-7% בממוצע לשנה). **התוצר העסקי** גדל ב-2% בממוצע לשנה בלבד. כמו כן התרחב חלקם של השירותים הפיננסיים, ואילו חלקם של ענפי התעשייה והבינוי הצטמצם.

ההאטה בפעילות התבטאה בצמצום **בהשקעות בנכסים קבועים** – השקעות ענפי המשק במכונות, ציוד, כלי רכב ועבודות בנייה הצטמצמו ב-1%-2% בממוצע לשנה וההשקעות בבניינים למגורים הצטמצמו ב-6%. לעומת זאת, עלתה **ההוצאה לצריכה פרטית** קצת יותר מהתוצר – 5% בממוצע לשנה, וההוצאה לצריכה פרטית לנפש

למשלה ולמעסיקים על יותר על תוספת יוקר והפעלת פיקוח מחירים) ביולי 1985, חלה ירידה חדה בשיעור האינפלציה – מ-400% ל-20%. התוצר המקומי הגולמי גדל בארבע השנים הראשונות לאחר הפעלת התכנית ב-4%-6%. ב-1989 הואט קצב הגידול והגיע ל-1%. עם הפעלת תכנית הייצוב צומצמה גם פעילות המשלה והיה גידול נמוך יחסית בצריכה הציבורית – הצריכה הציבורית האזרחית עלתה ב-2% בממוצע לשנה והצריכה הביטחונית הצטמצמה ב-3%. תוצאה נוספת לירידה בפעילות המשלה הייתה צמצום בולט בבנייה הציבורית -10% (בממוצע לשנה). שאר ההשקעות – בבנייה פרטית למגורים והשקעות ענפי המשק במכונות, ציוד ובנייה שאינה למגורים – נשארו ללא שינוי, כך שכלל ההשקעות בנכסים קבועים נשאר ללא שינוי בממוצע לשנה.

בשנים אלו. הוצאה לצריכה ביטחונית נשארה ללא שינוי, בעקבות חתימת הסכם השלום עם מצרים, וקצב הגידול בצריכה הציבורית האזרחית הואט. לעומת זאת, היה בתקופה זו גידול גבוה יחסית, של כ-5% בממוצע לשנה, בהוצאה לצריכה הפרטית (גידול של 3% בהוצאה לצריכה הפרטית לנפש). בעיקר היה גידול בולט, של כ-20% בממוצע לשנה, בהוצאה למוצרים בני קיימה (גידול של 9% בהוצאה זאת לנפש) – רכישות כלי רכב פרטי עלו ב-30% בממוצע לשנה, רכישות ציוד למשק בית (טלוויזיות, מקררים, מכונות כביסה וכדומה) עלו ב-20% בממוצע לשנה ורכישות ריהוט למשק הבית עלו ב-10% בממוצע לשנה. החוב הממשלתי הוכפל לעומת התקופה הקודמת והיה פי שלושה מהתוצר המקומי, כתוצאה מסבסוד מסיבי של מוצרי הצריכה. החיסכון הלאומי המשיך לרדת עד שנת 1982 שנה שבה

5. השקעה בנכסים קבועים, במחירי 2005

לעומת זאת, עלתה הוצאה לצריכה הפרטית ב-6% בממוצע לשנה. עיקר הגידול בצריכה היה בתקופה הראשונה, מיד לאחר הפעלת התכנית לייצוב המשק שהיו בה עליות שר גבוהות יחסית. בשנים 1986-1989 נשמר במכוון שער חליפין נמוך יחסית ומחירי היבוא עלו פחות ממחירי התוצר המקומי. הפרשי מחירים אלה תרמו ככל הנראה להתרחבות בהוצאות משקי הבית על נסיעות לחו"ל ומוצרים בני קיימה. יצוא הסחורות והשירותים התרחב ב-8%-9% בממוצע

הוא הגיע לשפל ושרה הפך החיסכון הנקי להיות שלילי. ב-1983 ו-1984 החל החיסכון לעלות, הודות לצמצום בגירעון במגזר הממשלתי, במקביל לעלייה בחיסכון הפרטי.

1989-1985: התכנית הכלכלית, ירידה לאינפלציה של 20%

בעקבות הפעלת תכנית החירום לייצוב המשק (שכללה בין השאר פחות חד-פעמי בשילוב הסכם בין ההסתדרות

ההתפתחות הכלכלית לפי תקופות

1973-1977	1968-1972	1966-1967	1950-1965	א. שינוי ממוצע לשנה, באחוזים
3.6	11.8	1.7	10.6	תוצר מקומי גולמי - סה"כ
0.9	8.4	-1.2	5.5	תוצר מקומי גולמי לנפש
2.3	13.5	-0.1	11.0	תוצר מקומי גולמי עסקי
5.2	8.2	2.1	10.0	צריכה פרטית - סה"כ
4.1	6.6	4.0	9.1	מזון, משקאות ושבק
3.3	20.2	-13.1	13.4	מוצרים בני קיימה
5.4	7.0	3.7	9.7	צריכה שוטפת
8.3	8.3	6.4	10.4	דיוור
4.3	10.9	8.2	12.3	דלק וחשמל
4.2	7.3	1.8	9.4	שירותים
2.5	4.9	-0.9	4.9	צריכה פרטית לנפש
0.7	16.5	-15.5	8.2	צריכת מוצרים בני קיימה לנפש
2.7	3.7	0.8	4.6	צריכת מוצרים למעט בני קיימה לנפש
5.4	9.8	20.9	9.5	צריכה ציבורית - סה"כ
5.3	6.7	5.1	9.5	צריכה ציבורית אזרחית
5.4	12.3	41.3	9.5	צריכה ביטחונית
-3.0	22.9	-18.7	6.4	השקעה בנכסים קבועים - סה"כ
-5.6	30.8	-26.2	4.8	השקעה בבתי מגורים
-10.4	32.4	-33.8	4.9	בנייה ציבורית
-1.4	18.9	-15.2	7.4	השקעה בענפי המשק
7.7	16.0	9.4	19.7	יצוא סחורות ושירותים
4.3	12.7	2.4	9.8	מקורות השימושים
6.0	14.5	4.4	8.4	יבוא סחורות ושירותים
-0.1	10.0	-0.5	5.0	הכנסה פרטית פנויה לנפש
33.4	8.0	5.3	11.5	עליית מחירי התוצר
-4.3	21.3	0.5	5.4	חיסכון פרטי לנפש

1973-1977	1968-1972	1966-1967	1950-1965	ב. אחוזים
38.6	32.7	27.8	23.9	מסים כאחוז מהתוצר
6.8	7.6	3.5	9.3	חיסכון כאחוז מההכנסה הלאומית הפנויה
18.5	19.7	11.3	10.7	חיסכון לאומי נקי
-11.7	-12.1	-7.9	-1.3	חיסכון פרטי נקי
				חיסכון ממשלתי נקי

2004-2006	2001-2003	2000	1997-1999	1990-1996	1985-1989	1978-1984
5.2	0.4	8.9	3.3	6.1	3.8	3.3
3.4	-1.7	6.1	0.8	2.7	2.1	1.3
6.7	-0.4	11.3	3.6	7.5	4.9	3.6
4.7	1.6	8.5	3.8	7.2	6.0	4.9
3.2	1.8	2.8	0.9	6.5	4.7	2.7
5.8	-5.6	20.3	3.2	11.9	9.8	11.5
4.6	2.4	7.2	3.8	6.7	5.3	4.1
2.8	3.2	6.1	3.9	2.6	2.4	4.2
2.3	2.5	3.7	2.4	7.1	8.3	4.5
6.2	-0.8	6.8	6.0	6.9	4.5	4.2
2.9	-0.5	5.7	1.2	3.8	4.2	2.8
4.0	-7.6	17.2	0.7	8.3	8.0	9.3
2.8	0.3	4.4	1.3	3.2	3.6	2.0
0.8	2.1	1.9	2.6	3.1	-0.4	1.2
0.9	1.8	2.2	2.8	4.7	2.3	2.2
0.6	2.9	1.0	1.9	0.6	-3.2	0.3
3.9	-5.2	3.1	-1.5	14.2	0.2	2.6
1.6	-3.7	-5.4	-5.2	11.5	-0.5	0.9
-14.9	0.8	-16.2	-16.4	23.9	-10.4	-4.0
4.8	-5.7	6.3	0.1	15.3	0.7	3.8
9.3	-2.0	22.7	9.7	7.3	5.6	4.5
5.5	-0.4	9.7	4.3	7.5	3.7	3.5
6.1	-2.5	11.8	7.0	10.5	3.6	3.7
2.8	0.1	2.4	1.2	3.6	1.0	2.4
1.0	1.8	1.5	7.1	13.3	56.3	134.5
2.4	3.2	-12.0	1.1	2.9	-7.9	1.6

2004-2006	2001-2003	2000	1997-1999	1990-1996	1985-1989	1978-1984
37.6	38.5	39.3	38.7	37.5	41.1	40.0
9.9	6.5	9.8	10.2	8.7	4.1	3.8
11.8	10.7	10.6	12.8	10.6	3.8	14.3
-1.8	-4.2	-0.8	-2.6	-1.9	0.3	-10.5

לשנה בתקופה 1983-1989. גל העלייה תרם ב-1990 ו-1991 לגידול מהיר בהוצאה לצריכה פרטית, בהוצאה לצריכה ציבורית ובהשקעות בבנייה למגורים. בשנים 1992-1995, עם קליטת העולים החדשים בעבודה, נוספו גם השקעות במכונות וציוד, ונרשם גידול מהיר בייצור בכל ענפי המשק, כך שגם יצוא הסחורות והשירותים גדל. כמו כן, בשנת 1993 נחתם הסכם אוסלו ובשנת 1994 נחתם הסכם השלום עם ירדן והסכמים אלו הביאו לפתיחת שווקים חדשים ולהזרמת השקעות מחו"ל לארץ.

התפתחויות אלה הביאו לגידול מהיר **בתוצר המקומי הגולמי** – 6% בממוצע לשנה, ובמיוחד גדל התוצר במגזר העסקי – 7%-8% בממוצע לשנה. הגידול בתוצר לנפש הסתכם ב-2%-3% בממוצע לשנה – גידול גבוה בהשוואה לגידול במדינות אחרות, ובתום התקופה היה התוצר לנפש בארץ דומה בגודלו לתוצר במדינות מפותחות כמו אירלנד, בריטניה ופינלנד, וגבוה מהתוצר לנפש בניו זילנד, בספרד, בפורטוגל וביוון.

לכוח העבודה נוספו בשנים 1990-1996 עולים חדשים רבים וכן עובדים זרים. לעומת זאת, הצטמצם מספר העובדים מיו"ש ועזה. תשומת העבודה עלתה בשנים 1990-1996 ב-6% בממוצע לשנה, בדומה לגידול בתוצר.

באינפלציה חלה ירידה נוספת – הגידול במחירי התוצר המקומי ירד בהדרגה מ-20% ב-1989 עד ל-10% ב-1996

לשנה ב-1985-1987. ב-1988 ו-1989 הואט גידול היצוא ל-1% בממוצע לשנה – יצוא הסחורות צומצם, במיוחד יצוא התוצרת החקלאית, והייתה ירידה חדה בהכנסות מתיירות עם תחילת האירועים ביו"ש ועזה.

עם הירידה באינפלציה עלתה גביית המסים ושיעור המס הגיע ל-41% מהתוצר. ההכנסה הפרטית הפנויה לנפש עלתה ב-1% בממוצע לשנה בלבד, החיסכון הפרטי הצטמצם ב-8% בממוצע לשנה.

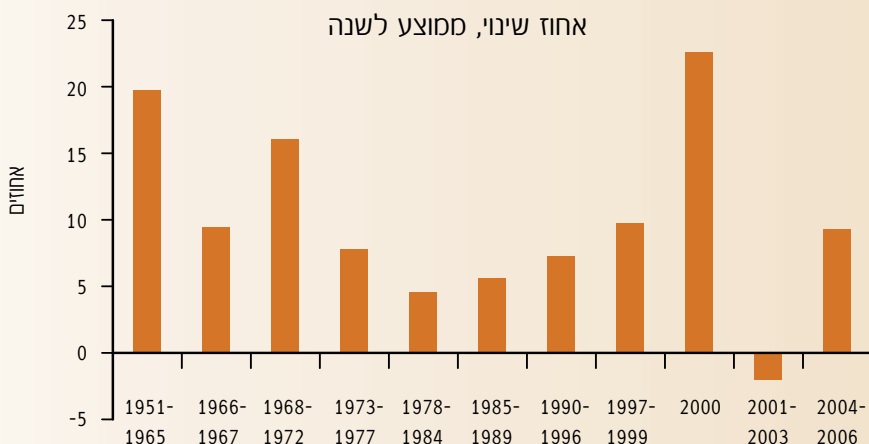
החיסכון הלאומי הנקי עלה בשנתיים הראשונות של התקופה ל-7%-9% מההכנסה הלאומית הפנויה, הודות לצמצום חד בגירעון המגזר הממשלתי. בשנתיים אלה אף עלו הכנסות הממשלה על הוצאותיה בשל מענקים שהתקבלו מחו"ל עם הפעלת התכנית הכלכלית. מצד שני, הירידה המהירה בחיסכון הפרטי קיזזה חלק מהשיפור בחיסכון הממשלתי. בשנים 1987-1989 שב יורד החיסכון הלאומי ל-2%-3% מההכנסה הלאומית הפנויה.

1990-1996: קליטת עלייה, צמצום נוסף בקצב האינפלציה

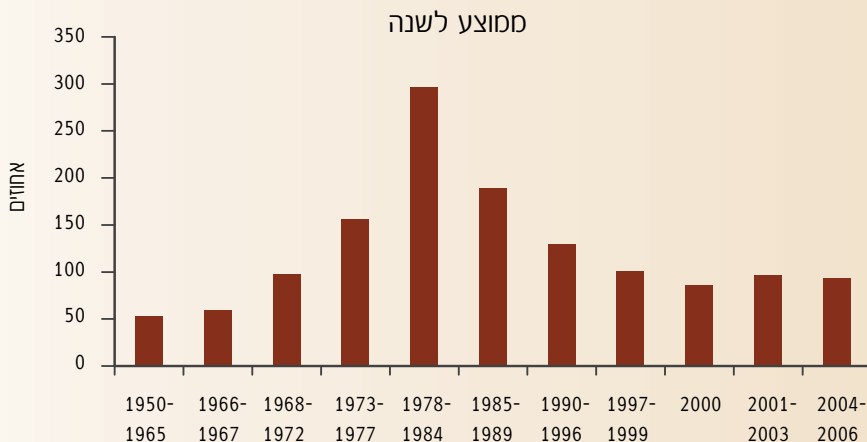
בשנים 1990-1996 הגיע גל עלייה מברית המועצות לשעבר. מספר העולים שהגיעו במהלך השנים 1990-1991 הסתכם בכמעט 400 אלף, ולאחר מכן הגיעו 80 אלף עולים מדי שנה. זאת, לעומת 10-20 אלף עולים

6. יצוא סחורות ושירותים

אחוז שינוי, כממוצע לשנה

7. החוב הממשלתי כאחוז מהתוצר המקומי הגולמי

נמוכה יחסית (פחות מ-1% לשנה) בהוצאה הביטחונית. **ההשקעות בנכסים קבועים** הורחבו בשנים אלה בקצב מהיר של 14% בממוצע לשנה. הוגדלו ההשקעות בבניינים למגורים לקליטת העולים החדשים. השקעות אלה עלו ב-12% בממוצע לשנה, עלייה שהתרכזה בעיקר בשנים 1990 ו-1991, בהן הגיע מספר העולים הגדול ביותר. בנוסף, עלו בתקופה זו השקעות ענפי המשק בנכסים קבועים – במכונות, ציוד וכלי תחבורה, בבניינים שאינם למגורים ובעבודות בנייה אחרות – ב-15% בממוצע לשנה. כתוצאה מכך גדל מלאי ההון במגזר העסקי ב-6%-7% בממוצע לשנה והדביק את הגידול המהיר בתשומות העבודה.

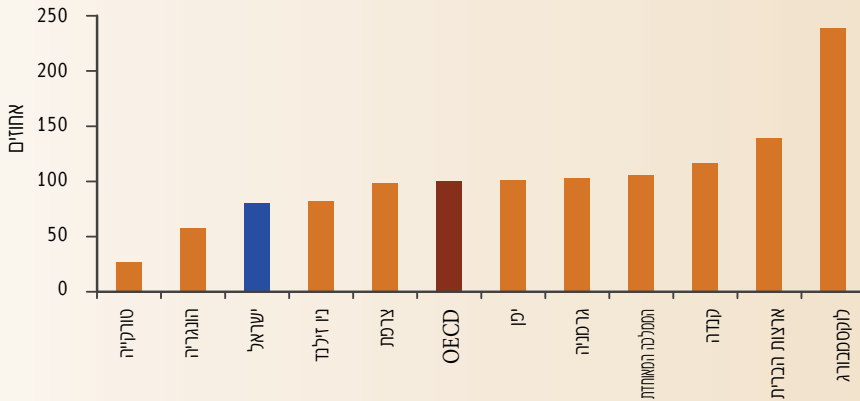
שיעור המס ירד בתקופה זו והגיע ל-37%-38% מהתוצר. כמו כן, הייתה עלייה בהעברות למשקי הבית מחו"ל, ומחירי הצריכה הפרטית היו נמוכים יחסית בשנים אלה, כך שההכנסה הפרטית הפנויה לנפש עלתה ב-3%-5% בממוצע לשנה – שיעור גבוה יחסית לגידול בתוצר לנפש. **החיסכון הלאומי** עלה בשנים 1990-1992 והגיע ל-7% מההכנסה הלאומית הפנויה, לאחר שהיה כ-4% בתקופה הקודמת. עיקר העלייה בחיסכון בשנים אלה מקורה במענקים וערבויות של ממשלת ארצות הברית לקליטת העולים מברית המועצות לשעבר. בשנת 1993 שב והצטמצם החיסכון הלאומי כתוצאה מעלייה בגירעון

(להוציא את שנת 1991 שבה עלו מחירי התוצר ב-21%). שער החליפין נשאר בכל התקופה נמוך יחסית, כך שמחירי היבוא והיצוא עלו פחות ממחירי התוצר. הפרשי מחירים אלה תרמו לגידול ביבוא הסחורות והשירותים אף מעבר לגידול התוצר – בממוצע לשנה גדל **היבוא** ב-11%. **יצוא הסחורות** עלה באותה תקופה ב-7% בממוצע לשנה. במיוחד גדל יצוא הסחורות, הודות לפתיחת סחר עם מדינות חדשות, לאחר שמדינות רבות ביטלו את החרם על תוצרת ישראלית, והודות להתרחבות היצוא של מוצרי טכנולוגיה עילית. ההפרש בין הגידול ביבוא לגידול ביצוא תרם לעלייה בולטת בגירעון **במאזן התשלומים** שהגיע ליותר מ-5% מהתוצר בסוף התקופה.

ההוצאה לצריכה הפרטית עלתה בשנים אלה ב-7% בממוצע לשנה, שהם גידול של 4% בממוצע לשנה בהוצאה לצריכה פרטית לנפש. גידול גבוה במיוחד (8%) לנפש בממוצע לשנה) נרשם ברכישת מוצרים בני קיימא. גידול זה משקף בחלקו רכישות מוצרים בני קיימא על ידי העולים החדשים בשנים הראשונות לאחר הגעתם ארצה. עלייה גבוהה יחסית הייתה גם בהוצאות משקי הבית על הלבשה, הנעלה וחפצים אישיים ועל נסיעות לחו"ל.

ההוצאה לצריכה הציבורית האזרחית עלתה בשיעור גבוה יחסית (5% לשנה). במיוחד עלו ההוצאות על חינוך וקליטה, עם הגעת זרם העולים הגדול. לעומת זאת, הייתה עלייה

8. התוצר המקומי הגולמי לנפש כאחוז מהתוצר לנפש של ה-OECD 2006 ומדינות נבחרות

צידוד, כלי רכב, בבניינים שאינם למגורים ובעבודות בנייה אחרות נותרו ללא שינוי.

יצוא הסחורות והשירותים גדל ב-10% בממוצע לשנה. מצד אחד היה גידול גבוה יחסית ביצוא תעשיות טכנולוגיה עילית ושירותי תכנה וביצוא החקלאי. מצד שני צומצמו ההכנסות מתיירות ויצוא יהלומים.

חל שיפור בתנאי הסחר – מחירי היצוא עלו ב-2%-3% יותר ממחירי היבוא, וכתוצאה מכך ירד הגירעון במאזן התשלומים.

שיעור **החיסכון הלאומי** מתוך ההכנסה הלאומית הפנויה הגיע ל-10% עקב עלייה בחיסכון הפרטי בשנים אלה.

שנת 2000: צמיחה מהירה במיוחד בענפי הטכנולוגיה העילית ותחילת האינפיפאדה השנייה

יחד עם ההאטה במחצית השנייה של שנות ה-90 חל שינוי בהרכב הענפי של המשק וחלקם של ענפי הטכנולוגיה העילית גדל בהשפעת מספר גורמים: צמצום התעשיות הביטחוניות, תוספת אקדמאים עולים, פתיחת שוק התקשורת לתחרות והקמת חממות וקרנות הון-סיכון שהביאה להקמת חברות הזנק רבות. הגידול התעצם במהלך 1999, ובשנת 2000 שב המשק לצמיחה מהירה (9%). צמיחה זו נבלמה עם תחילת האירועים הביטחוניים, החל בחודש אוקטובר 2000.

גם במדינות אחרות הייתה צמיחה מהירה בשנת 2000. בכלל ארצות OECD עלה התמ"ג לנפש ב-3.6% ובשבע

הממשלתי וצמצום בחיסכון הפרטי ובשנים 1994-1996 עלה החיסכון הלאומי והגיע ל-9% מההכנסה הפנויה, כתוצאה מעלייה בחיסכון הפרטי.

1999-1999: האטה בפעילות הכלכלית

בשנים 1999-1999 חלה האטה בפעילות הכלכלית. קצב הגידול **בתוצר** הואט ל-3% בממוצע לשנה והתוצר לנפש גדל ב-1% בממוצע לשנה. ההאטה בפעילות לוותה בגידול נמוך יחסית בתעסוקה ובעלייה בשיעור האבטלה. כמו כן, ירד קצב עליית מחירי התוצר ל-7% בממוצע לשנה.

ההאטה הושפעה ממספר גורמים: המשבר הכלכלי במזרח הרחוק וברוסיה השפיע על הביקוש ליצוא ובמיוחד על יצוא היהלומים; אי-הוודאות הביטחונית באזור, בעקבות פעולות הטרור, השפיעה על התיירות; מספר העולים שהגיעו בשנים אלה היה קטן יחסית; בניית בתי מגורים ביזמה ציבורית צומצמה.

בד בבד הייתה האטה בביקושים המקומיים האחרים: הגידול בהוצאות משקי הבית **לצריכה פרטית** הואט ל-4% בממוצע לשנה, והגידול לצריכה פרטית לנפש הואט ל-1% בממוצע לשנה. בעיקר הואט הגידול בהוצאות על מזון, הלבשה והנעלה ועל כלי רכב פרטיים.

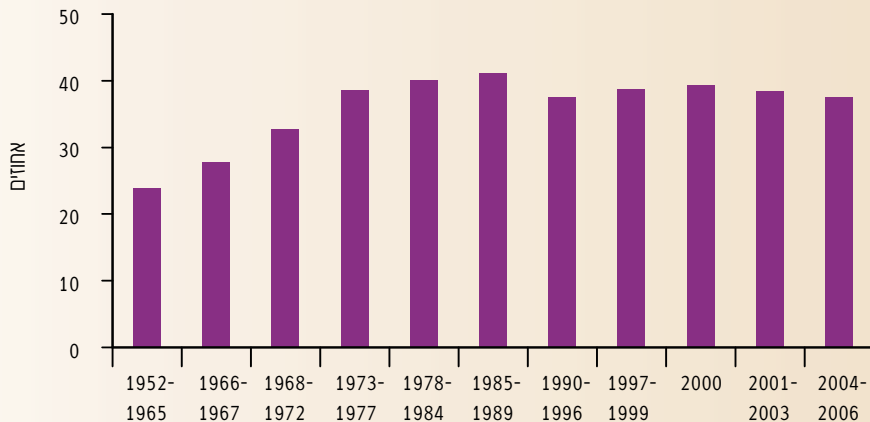
ההשקעה המקומית הגולמית בנכסים קבועים צומצמה ב-1%-2% בממוצע לשנה. ההשקעה בבניית בתי מגורים קטנה ב-5% בממוצע לשנה, בעיקר בשל הצמצום החד בבנייה הציבורית (-16%). השקעות ענפי המשק במכונות,

המדינות הגדולות (ארצות הברית, יפן, גרמניה, צרפת, איטליה, בריטניה וקנדה) הוא עלה ב-3%. **יבוא סחורות ושירותים** לארץ עלה בשיעור גבוה (12%) בשנת 2000, כך שסך כל המקורות שעמדו לרשות המשק מתוצר מקומי ומיבוא עלה ב-10%. התוספת למקורות הופנתה בעיקר **ליצוא סחורות ושירותים**, שגדל בשנת 2000 בשיעור בולט (23%), **במיוחד יצוא ענפי טכנולוגיה עילית**.

הגידול הכמותי הגבוה יחסית ביצוא בהשוואה ליבוא תרם לעלייה **בעודף חשבון הסחורות והשירותים** (1.6 מיליארד דולר) שקוזזה בחלקה מהרעת תנאי הסחר. **עקב ההרעה בתנאי הסחר של ישראל חלה ירידה בהכנסה המקומית הראלית**. הכנסה זו, שחושבה תוך התחשבות בהשפעת תנאי הסחר על ההכנסה, עלתה בשנת 2000 ב-8%, ב-1% פחות מהעלייה בתוצר. **התוצר במגזר העסקי** עלה בשיעור של 11% – שיעור גבוה משיעור עליית התוצר. העלייה השתקפה ברוב הענפים במגזר. **תוצר ענף התעשייה** (ללא ענף היהלומים) עלה ב-16%. האצת הגידול בתוצר התעשייתי מבטאת בעיקר גידול בולט בתוצר ענפי הטכנולוגיה העילית. נבלמה **הירידה בתוצר ענף הבינוי** שהצטמצם ב-2% בלבד. **התוצר בענפי המסחר והשירותים** עלה ב-12%. העלייה הגבוהה בענפים אלה מושפעת מהצמיחה הבולטת בייצור שירותי תכנה ובפעילות חברות ההזנק.

פריון העבודה – התוצר הנקי לשעת עבודה במגזר העסקי – עלה ב-7%. **סך ההוצאות לצריכה פרטית** עלו ב-8%-9%, וההוצאות לצריכה פרטית לנפש עלו ב-6%. העלייה בהוצאות לצריכה פרטית ביטאה גידול בולט (17%) **ברכישת מוצרים בני קיימה לנפש**. **ההוצאות לצריכה פרטית שוטפת לנפש** (ללא מוצרים בני קיימה) גדלו ב-4%. **ההוצאות לצריכה ציבורית** עלו ב-2% וההוצאות לצריכה ציבורית ביטחונית עלו ב-1%. **ההשקעות בנכסים קבועים** עלו ב-3%. **ההשקעות בנכסים קבועים בענפי המשק השונים** (בבנייה שלא למגורים, במכונות, ציוד וכלי רכב, למעט אוניות ומטוסים) עלו ב-6%. לעומת זאת, **ההשקעות בבנייה למגורים** הצטמצמו ב-5%, ונרשמה ירידה של 16% בהשקעות בבנייה למגורים ביזמה הציבורית (בדומה לתקופה הקודמת). **ביצוא הסחורות והשירותים** נרשם גידול חד יחסית (23%), שנבע, בין השאר, מהאצה במכירות מוצרי חברות ההזנק לחו"ל. היצוא, למעט מוצרי חברות ההזנק, עלה ב-18%. הגידול ביצוא שיקף גידול של 27% ביצוא מוצרי תעשייה, גידול של 39% ביצוא שירותי תכנה וגידול של 11% ביצוא יהלומים. לעומת זאת, ביצוא שירותי תירות נרשמה ירידה של 15% כתוצאה מהאינפיאדה שפרצה ברבע האחרון של השנה. **יבוא הסחורות והשירותים** עלה ב-12%. עלייה זאת ביטאה

9. מסים כאחוז מהתוצר המקומי הגולמי

בעיקר על התיירות, על הייצור בענפי הטכנולוגיה העילית ועל ההשקעות בנכסים קבועים.

ההוצאה לצריכה פרטית עלתה בשנים 2001-2003 ב-2% בממוצע לשנה, כך שההוצאה לצריכה פרטית לנפש הצטמצמה ב-0.5% בממוצע לשנה. צמצום זה משקף ירידה של 8% בהוצאה הפרטית לנפש לצריכת מוצרים בני קיימה. ההוצאה לצריכה שוטפת (הלבשה, הנעלה, חפצים אישיים, שירותים ונסיעות לחו"ל) לנפש נשארה יציבה.

ההשקעה בנכסים קבועים הצטמצמה ב-5% בממוצע לשנה. ההשקעה בבתי מגורים הצטמצמה ב-4% וההשקעה בענפי המשק – במכונות, ציוד וכלי תחבורה, בניינים

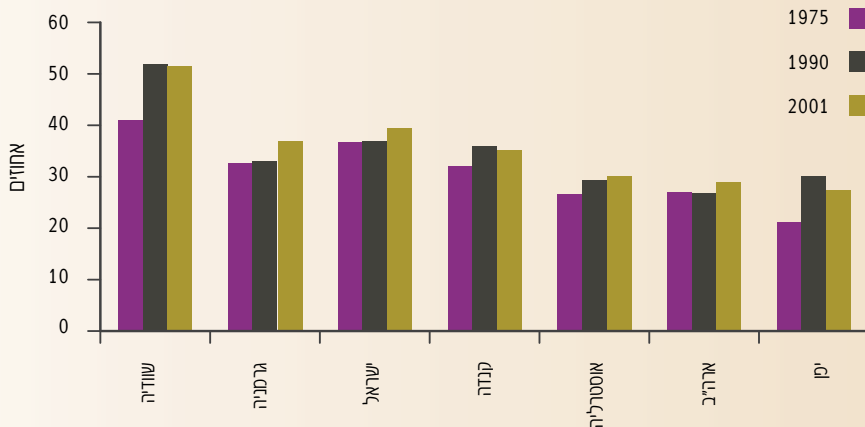
עלייה של 14% ביבוא סחורות, עלייה של 18% ביבוא שירותי תכנה ועלייה של 14% בנסיעת ישראלים לחו"ל.

שיעור המס בשנה זו עלה והגיע ל-39% מהתוצר. כמו כן, הייתה עלייה בהעברות למשקי הבית מחו"ל, ומחירי הצריכה הפרטית היו נמוכים יחסית בשנה זו, כך שההכנסה הפרטית הפנויה לנפש עלתה ב-2%.

החיסכון הלאומי הנקי ב-2000 נשאר 10% מההכנסה הלאומית הפנויה, בדומה לתקופה הקודמת. עיקר העלייה בחיסכון בשנה זו נבעה מעלייה בחיסכון הפרטי ומירידה בגירעון הממשלתי.

מחירי התוצר המקומי עלו בשנה זאת ב-1.5%, לעומת יציבות במחירי יבוא הסחורות והשירותים.

10. מסים כאחוז מהתוצר המקומי הגולמי, השוואה בין לאומית

שאינם למגורים ובעבודות בנייה אחרות – הצטמצמה ב-6%.

לעומת זאת, **ההוצאה לצריכה ציבורית** עלתה בשנים אלו ב-2% בממוצע לשנה. ב-2002 נרשם גידול חד יחסית של 12% בהוצאה לצריכה ביטחונית עקב האירועים הביטחוניים.

יצוא הסחורות והשירותים בשנים 2001-2003 ירד ב-2%. צמצום זה משקף ירידה בשנים 2001 ו-2002 ברוב ענפי היצוא: ביצוא שירותי התיירות, ביצוא שירותי חברות הזנק, ביצוא הסחורות מייצור תעשייתי וחקלאי וביצוא היהלומים.

2001-2003: האינתיפאדה השנייה ומיתון בפעילות הכלכלית

השנים 2001 ו-2002 היו שנות מיתון, שהושפעו מהאינתיפאדה השנייה ובהן התוצר כמעט שלא גדל והתוצר לנפש הצטמצם ב-3% – קצב הגידול הנמוך ביותר מאז קום המדינה. כמו כן, שיעור השינוי בתוצר בשנים אלו היה נמוך מזה של רוב מדינות ה-OECD, שבהן הוא עלה בממוצע ב-1%.

בשנת 2003 חלה התאוששות – התוצר עלה ב-2%, התוצר העסקי עלה ב-3% והתוצר לנפש נשאר יציב.

ההאטה בשנים אלו נבעה מפעולות טרור שהשפיעו

העסקי - הצטמצם ב-2001-2002 ב-2%-4% במוצק לשנה. ב-2003 עלה הפריון ב-3%.

2006-2004: צמיחה מהירה ויציבה והאצה בסחר הבינלאומי

השנים 2004-2006 אופיינו בצמיחה מהירה יחסית, בקצב יציב של 5% בכל שנה. הצמיחה נבעה בעיקר מהאצה בסחר הבינלאומי ומהשקט הביטחוני היחסי, חוץ ממלחמת לבנון השנייה שהתרחשה ביולי-אוגוסט 2006. אלה השפיעו בעיקר על הגידול ביצוא סחורות ושירותים ובהשקעות בנכסים קבועים.

בתקופה זאת, עלה התוצר המקומי הגולמי ב-5% והתוצר לנפש גדל ב-3% במוצק לשנה – גידול גבוה בהשוואה לגידול במדינות OECD (2%). התוצר המקומי העסקי עלה ב-7%, הודות לעלייה בתוצר ענף התעשייה ולעלייה ברוב ענפי השירותים. הגידול בייצור התעשייתי מבטא גידול חד יחסית של 14% בייצור תעשיות טכנולוגיה עילית (אלקטרוניקה, כלי טיס ותרופות).

יבוא הסחורות והשירותים ירד אף הוא ב-2%-3%, כתוצאה מירידה של 3% ביבוא הסחורות, למעט יבוא ביטחוני, וירידה של 1% ביבוא השירותים.

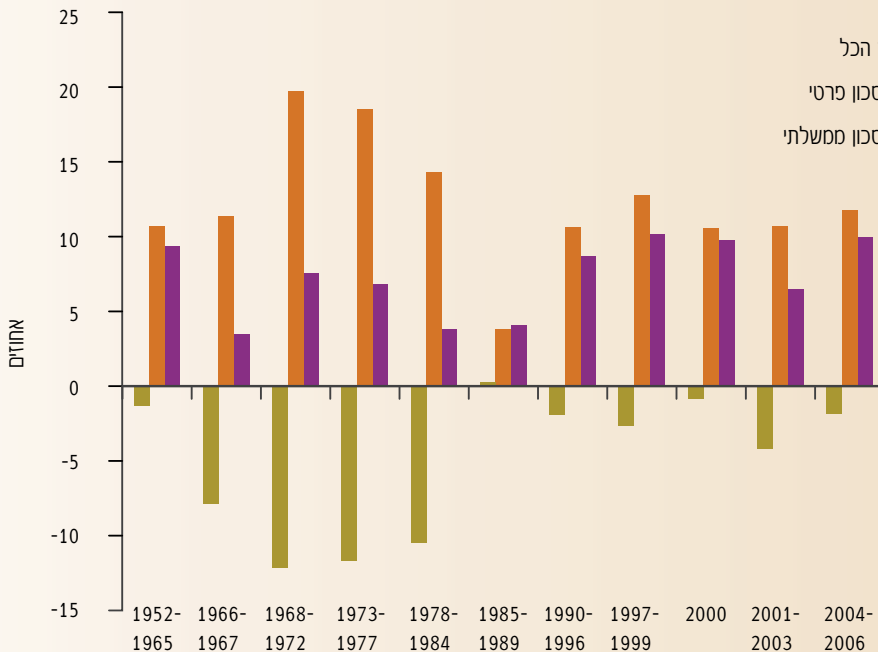
ההכנסה המקומית הראלית ירדה בשנים 2001 ו-2002 בדומה לירידה בתוצר. לעומת זאת, ב-2003 עלתה ההכנסה הראלית ב-1%, בהשוואה לעלייה של 2% בתוצר.

החיסכון הלאומי הנקי כאחוז מההכנסה הלאומית הפנויה הגיע ב-5%-8% - השיעור הנמוך ביותר מאז 1990, זאת עקב עלייה בגירעון הממשלתי בשנים אלה.

תשומת העבודה במגזר העסקי - מספר שעות העבודה של כלל המועסקים - צומצם ב-2001 בגלל ירידה חדה בתעסוקה של עובדים מהרשות הפלסטינית כתוצאה מההסגרים. ב-2002-2003 חלה ירידה חדה בתעסוקת העובדים הזרים כך שתשומת העבודה נותרה כמעט ללא שינוי.

פריון העבודה - התוצר הנקי לשעת עבודה במגזר

11. חיסכון לאומי נקי כאחוז מההכנסה הלאומית הפנויה

תשומת העבודה במגזר העסקי גדלה ב-2% ופריון העבודה גדל ב-5%.

ההוצאה לצריכה פרטית עלתה בשנים אלה, בדומה לתוצר, ב-5% בממוצע לשנה. העלייה בצריכה הפרטית לנפש (3% בממוצע לשנה) נבעה מעלייה של 4% בהוצאה לצריכת מוצרים בני קיימה לנפש. ב-2004 חל גידול משמעותי (19%-20%) ברכישות כלי רכב וצידוד למשק הבית. ההוצאה לצריכה פרטית השוטפת (הלבשה, הנעלה, חפצים אישיים, שירותים ונסיעות לחו"ל) לנפש עלתה בשנים אלו ב-3% בממוצע לשנה. ההוצאה לצריכת מוצרים בני קיימה לנפש עלתה ב-4%.

ההוצאה לצריכה ציבורית עלתה בשנים אלו ב-1% בממוצע לשנה. העלייה מבטאת עלייה של 1% בהוצאה לצריכה אזרחית ובהוצאה הביטחונית. ההוצאה לצריכה ביטחונית בשנים 2005-2006 הייתה גבוהה יחסית (גידול של 4% בממוצע לשנה) בעיקר בשל תהליך הפינוי בחבל עזה ומלחמת לבנון השנייה.

שיעור המס כאחוז מהתוצר ירד ל-38%, בעקבות עליית התוצר בקצב גבוה יותר מקצב העלייה בגביית המסים.

ההשקעה המקומית הגולמית – הכוללת השקעות בנכסים קבועים ובמלאי, לרבות מלאי בחברות הזנק, עלתה בשנים 2004-2006 ב-6%-7% בממוצע לשנה. העלייה בהשקעה הגולמית משקפת עלייה **במלאי החומרים, המוצרים בתהליך הייצור והמוצרים הגמורים**, שהגיעה ל-2% מהתמ"ג.

ההשקעה בנכסים קבועים – בבנייה, במכונות וציוד ובכלי תחבורה – עלתה ב-4%, בממוצע לשנה. ההשקעה

בענפי המשק (בבנייה שלא למגורים, במכונות, ציוד וכלי רכב, למעט אוניות ומטוסים) עלתה ב-5%. ההשקעה **בבתי מגורים** עלתה ב-2%, וזו העלייה המשמעותית הראשונה מאז 1998, המבטאת עלייה של 4% בבנייה למגורים ביזמה פרטית וצמצום של 15% בבנייה ביזמה הציבורית.

יצוא הסחורות והשירותים בשנים 2004-2006 עלה ב-9%, בממוצע לשנה (ב-2004 נרשמה עלייה חדה יחסית של 18%). עלייה זו משקפת עלייה גבוהה יחסית ביצוא שירותי תירות ושירותי תכנה ומו"פ, וביצוא התעשייתי והחקלאי. לעומת זאת, ירד יצוא היהלומים.

יבוא הסחורות והשירותים בשנים אלו עלה ב-6% בממוצע לשנה (ב-2004 נרשמה עלייה חדה יחסית של 12%). העלייה ביבוא שיקפה עלייה של 5% ביבוא הסחורות, למעט יבוא ביטחוני, ושל 8% ביבוא השירותים.

בחשבון הסחורות והשירותים (למעט יבוא ביטחוני) נרשם עודף של 4-2 מיליארד דולר, שנבע מעודף בחשבון השירותים והתבטא בעיקר ביצוא שירותים עסקיים, הכוללים גם שירותי תכנה ומו"פ, המועברים לחו"ל עם רכישות חברות הזנק על ידי תושבי חוץ.

החשבון השוטף, הכולל את העודף בחשבון הסחורות והשירותים, יבוא ביטחוני, הכנסות מעבודה ומהון והעברות שוטפות מחו"ל, הסתכם בשנים אלה ב-4-8 מיליארד דולר.

החיסכון הלאומי הנקי עלה ל-10% מההכנסה הלאומית הפנויה, והחיסכון הפרטי הנקי עלה ל-12% מההכנסה הלאומית הפנויה, שהם 16% מההכנסה הפרטית הפנויה.

מחירי התוצר המקומי עלו ב-2004-2006 ב-1% בממוצע לשנה. לעומת עליות של 5% במחירי יבוא הסחורות והשירותים.

כתיבה: תליה שלם-כהן ורון אלקיים
עורכת סדרת סטטיסטיקה: נורית יפה
עריכת לשון: אמנון ששון
עיצוב גרפי: סטודיו בטי ששון - קו נקי

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה:
טל: 02-6592666
דוא"ל: info@cbs.gov.il
אתר: www.cbs.gov.il